

Stand van zaken

- Nederland maakt aanspraak op een bedrag van ca. €6 mld. aan giften uit de RRF. Hiervoor moet Nederland een coherent herstelplan (*Recovery and Resilience Plan*, RRP) indienen met een gebalanceerde set aan hervormingen en investeringen.
- Het huidige kabinet heeft besloten de invulling van het RRP aan een nieuw te formeren kabinet te laten. Tijdens de formatie moet worden besloten over zowel de hervormingen als investeringen.
- Hervormingen en investeringen die na 1 februari 2020 van start gaan of zijn gegaan – en voldoen aan een aantal andere voorwaarden – kwalificeren voor een RRP. Het kan hierbij dus gaan om maatregelen voor de komende jaren waartoe reeds is besloten en die gedekt zijn (hier genoemd: 'bestaand') of volledig nieuwe maatregelen (hier genoemd: 'nieuw').
- Ter voorbereiding op de formatie is ambtelijk geïnventariseerd welke bestaande hervormingen en reeds gedekte investeringen mogelijk kwalificeren voor een RRP (bouwsteen 1) en is een lijst opgesteld van mogelijke nieuwe additionele doelmatige investeringen die aansluiten bij de RRF-criteria (bouwsteen 2).

Appreciatie FIN**1. Hervormingen: meer is nodig, met name op woningmarkt en arbeidsmarkt**

- Nederland heeft zich Europees hard gemaakt voor de eis dat RRP's voldoende ambitie op hervormingen bevatten en zal voorstellen van andere lidstaten daaraan toetsen. Dit legt de lat hoog voor ons eigen RRP. Daarbij past de kanttekening dat we in de plannen van andere landen zien dat zij niet altijd *alle* door de Europese Commissie voorgestelde hervormingen doen, wat formeel ook niet hoeft. Nederland zet er in dergelijke gevallen op in dat duidelijk gemaakt wordt waarom die hervorming niet gedaan wordt en dat de andere hervormingen voortvarend worden aangepakt.
- Recent is een aantal hervormingen doorgevoerd dat onderdeel kan vormen van een Nederlands RRP: hervorming pensioenstelsel, beperking van de zelfstandigenaftrek, maatregelen tegen agressieve belastingplanning en –ontwijking.
- De Europese Commissie heeft in informele gesprekken aangegeven dat aanvullende hervormingen op met name woningmarkt en arbeidsmarkt nodig zijn om een RRP te kunnen goedkeuren. Het gaat hierbij om het minder stimuleren van schulden (via bijvoorbeeld afbouw hypotheekrenteaftrek of de eigen woning naar Box 3) en het versterken van de positie van zelfstandigen (bv. meer fiscaal gelijk behandelen van werk).

2. Investeringen: bestaande investeringen aantrekkelijk met oog op hervormingen

- De investeringscomponent van het Nederlandse RRP is te vullen met bestaande investeringen en/of nieuwe investeringen uit de ambtelijke inventarisaties.
- Opnemen van bestaande maatregelen in een RRP (bouwsteen 1) heeft als belangrijk voordeel dat hiermee incidentele middelen worden vrijgespeeld die volledig naar eigen inzicht inzetbaar zijn. Deze middelen kunnen bijvoorbeeld worden ingezet als smeermiddel voor de additionele vereiste hervormingen, andere incidentele uitgaven of verlaging van de staatsschuld.
- Bovendien is de implementatie in veel gevallen al onderweg, waardoor het risico op vertraging en niet-naleving van mijlpalen en doelen (en daarmee het risico op geen ontvangst van middelen van de Europese Commissie) met bestaande maatregelen waarschijnlijk kleiner is dan bij het kiezen voor nieuwe investeringen.
- Nederland heeft in reactie op de coronacrisis snel de nodige maatregelen genomen, ook omdat de budgettaire uitgangspositie gunstig was. Het begrotingsbeleid werkte daarmee stimulerend toen dat nodig was. Vanuit conjunctureel perspectief is er geen noodzaak meer te doen op het gebied van investeringen. Het CPB voorziet dat het economisch herstel vanzelf plaatsvindt, verder ondersteund door de noodsteun- en herstelpakketten.
- Er kan ook worden gekozen om nieuwe investeringen (bouwsteen 2) in een RRP onder te brengen. Dit gaat echter ten koste van de financiële ruimte in de formatie.
- Een derde optie is om – buiten de verrichte inventarisaties om – voor de RRF kwalificerende investeringen op te nemen in het RRP die het huidige kabinet of formerende partijen uit eigen beweging reeds van plan zijn door te voeren (en dus niet primair omdat er RRF-middelen tegenover staan, de bron van financiering zou geen rol moeten spelen in de afweging). Deze optie heeft als voordeel dat het RRP meer additionaliteit uitstraalt waarbij tegelijkertijd uitgaven volledig in lijn zijn met de eigen plannen van het nieuwe kabinet.
- Samenvattend: een voldragen RRP bevat aanvullende hervormingen en lijkt gevuld te kunnen worden met bestaande investeringen uit bouwsteen 1.

3. **Als formerende partijen kiezen voor het opnemen van nieuwe investeringen in het RRP, dan zijn heldere afspraken nodig over hoe om te gaan met mee- en tegenvallers.** De budgettaire risico's bij nieuwe projecten zijn namelijk groter dan bij bestaande projecten. Deze afspraken dienen deel uit te maken van de begrotingsregels van het volgende kabinet. Immers de budgettaire risico's drukken op de staatskas en niet op het herstelfonds.